

Geachte leden van de programmacommissie van XXX

Onderstaande organisaties zijn bezorgd over de leefsituatie van ongedocumenteerde vreemdelingen (uitgeprocedeerde asielzoekers en anderen), die noodgedwongen overleven aan de marge van de Nederlandse samenleving, met beperkte rechten en met een voortdurend risico op uitbuiting en misbruik.

Wij zijn betrokken bij deze groep door het bieden van basisvoorzieningen en advies voor het vinden van een bestendige oplossing. We zien dat de toon in het politieke debat verhardt, terwijl we ook zien dat de kwetsbaarheid van de ongedocumenteerden toeneemt. Steeds vaker zien we jongeren, vrouwen, ouderen, gezinnen of mensen die anderszins kwetsbaar zijn en die geen opvang of begeleiding ontvangen vanuit de overheid.

Dat vraagt om een andere aanpak dan de huidige. In uw verkiezingsprogramma formuleert u de oplossingen voor de volgende regeerperiode. Wij doen hierbij een voorzet voor zo'n andere aanpak waarin (HIER NAAM PARTIJ) zich hopelijk kan vinden. Zou u willen overwegen (delen van) onderstaande voorstellen op te nemen in uw verkiezingsprogramma?

1. Landelijk dekkend aanbod van begeleiding voor ongedocumenteerden

De pilot LVV (Landelijke Vreemdelingen Voorziening) is in 2018 ingezet met het doel om een landelijk model te ontwikkelen waarin Gemeenten en Rijkspartijen samen zouden werken aan bestendige oplossingen voor vreemdelingen zonder verblijfsvergunning. Deze pilot startte met 5 steden: Groningen, Utrecht, Eindhoven, Amsterdam en Rotterdam. De bedoeling was dat dit op termijn tot een landelijk dekkend aanbod zou leiden. Maar omdat de meeste LVV-gemeenten 'regiobinding' hanteren, en de eerdere BedBadBrood-voorzieningen in een aantal andere gemeenten stoppen, krijgen vreemdelingen die niet uit één van deze gemeenten komen, nergens hulp. Zolang de LVV-pilot nog niet landelijk dekkend is, pleiten wij er voor om de voorzieningen voor ongedocumenteerden buiten de LVV-pilotgemeenten te handhaven.

2. Opvang voor iedereen in Nederland

Dakloosheid is een groeiend probleem in de grote steden. Diverse mensen overnachten noodgedwongen op straat. Dat geldt zowel voor mensen mét als zonder verblijfsvergunning. In het belang van zorg en openbare veiligheid pleiten wij voor een permanent aanbod van onvoorwaardelijke nachtopvang voor iedereen die dat nodig heeft.

3. Toegankelijkheid medische zorg

Wij signaleren in de Nederlandse maatschappij steeds meer een tweedeling in de toegankelijkheid van medische zorg waardoor mensen die geen geld hebben, waaronder een deel van de mensen zonder verblijfsrecht¹, niet de zorg kunnen krijgen die zij nodig hebben. Het gaat hier met name om mondzorg, fysiotherapie en anticonceptie.

Daarnaast zien wij dat de toegankelijkheid van passende zorg voor alle groepen in de Nederlandse samenleving door capaciteitsgebrek onder druk is komen te staan. Hierbij denken we aan zorg van huisartsen tot gespecialiseerde ggz zoals traumabehandeling en crisisopname. Kwetsbare mensen lijden hier extra onder. Een ander aspect van passende zorg is het ontbreken van de vergoeding voor tolken, essentieel om passende en efficiënte zorg te kunnen verlenen.

¹ <https://doktersvandewereld.org/rapport-dvdw-de-deur-naar-zorg/>

Wij pleiten voor maatregelen die de toegankelijkheid van zorg verbeteren voor mensen die toch al in een kwetsbare situatie verkeren. In tijden van corona blijkt dat toegankelijke (gezondheids-)zorg ook een zaak van algemeen belang is.

4. Participatie in de maatschappij

Toelatingsprocedures duren lang. Gedurende de looptijd van procedures, en tussen procedures in, mogen mensen zonder verblijfsvergunning maar beperkt werken en studeren. Dit hospitaliseert hen en heeft negatieve invloed op hun capaciteit om zelf regie over hun leven te nemen. Verschillende ondertekenende organisaties stimuleren ongedocumenteerden om zelf actief te worden. We zien dat dit een positief effect heeft op hun welbevinden, en mensen zijn daardoor beter in staat om na te denken over hun toekomst, ook als die toekomst in het herkomstland ligt.² Wij pleiten daarom voor het verruimen van het recht op onderwijs, stages, vrijwilligerswerk en betaald werk zolang ongedocumenteerden in Nederland verblijven.

5. Mogelijkheid voor legalisering voor onuitzetbare, gewortelde vreemdelingen

Door het steeds strengere migratiebeleid is het in veel gevallen steeds moeilijker geworden om oplossingen te vinden voor langdurig verblijvende vreemdelingen. In elke stad komen wij onoplosbare casussen tegen: mensen die niet uitzetbaar zijn, al langdurig in Nederland verblijven en hier intussen geworteld zijn. Wij denken dat het goed is dat er wordt gekeken naar mogelijke oplossingen voor deze groep. We denken daarbij aan verschillende mogelijkheden:

- ruimere toepassing van buitenschuld
- erkenning van staatloosheid als grond voor verblijf in Nederland
- een bijzondere regeling voor in Nederland opgegroeide ongedocumenteerde kinderen.
- statusverlening voor ongedocumenteerden die gekwalificeerd zijn voor knelpuntberoepen in de Nederlandse arbeidsmarkt.
- erkenning van onuitzetbaarheid met groeiende rechten, zoals bijvoorbeeld bij de Duitse Duldung
- herinvoeren van een vergunning vanwege schrijnende omstandigheden
- terugkeer van de discretionaire bevoegdheid van de minister / staatssecretaris.

6. Recht om misstanden te melden zonder risico

Migranten zonder verblijfsvergunning verkeren in een kwetsbare positie en lopen risico op misbruik. In het belang van veiligheid, zowel op straat als op de werkvloer, is het noodzakelijk dat diensten zoals politie en arbeidsinspectie toegang hebben tot alle relevante informatie, ook als deze misstanden niet vallen onder de strikte definitie van 'mensenhandel'. Ongedocumenteerden durven zich echter vaak niet te melden, uit angst om uitgezet te worden. Wij pleiten ervoor om de bestaande regeling voor veilige aangifte bij de politie meer bekendheid te geven, en om een vergelijkbare regeling voor de arbeidsinspectie op te zetten.

7. Alternatieven voor detentie

Vreemdelingendetentie is een traumatische ervaring voor degenen die het ondergaan, is duur, en leidt niet tot significant hogere vertrekcijfers dan intensief casemanagement.³ Wij pleiten ervoor om wettelijk vast te leggen dat iedere ongedocumenteerde in plaats van

2 <https://www.askv.nl/wp-content/uploads/2019/01/Impactonderzoek-PAO-2016-2018.pdf>

3 Arjen Leerkes and Mieke Kox: *Pressured into a Preference to Leave? A Study on the "Specific" Deterrent Effects and Perceived Legitimacy of Immigration Detention*, *Law & Society Review*, Volume 51, Number 4 (2017)

vreemdelingendetentie een aanbod van intensieve persoonlijke begeleiding krijgt, en dat vreemdelingendetentie alleen toegepast wordt als uiterste middel, wanneer uitzetting binnen 2 weken te verwachten is. Voor de wijze van detineren zou aangesloten moeten worden bij de ervaringen met de Gesloten Gezinsvoorziening.

Wij hopen dat u opname van bovenstaande elementen in het verkiezingsprogramma wilt overwegen,

Hoogachtend,

Rian Ederveen
Stichting LOS
Hang 16
3011 GG Rotterdam

Mede namens de volgende organisaties

ASKV/ Steunpunt Vluchtelingen, Amsterdam
Taakgroep Vluchtelingen van de Raad van Kerken, Amsterdam
Steungroep Vrouwen Zonder Verblijfsvergunning, Amsterdam
Wereldhuis & Noodopvang de Halte, projecten van Stichting Stek, den Haag
SNDVU, Utrecht
Seguro, Utrecht
STIL, Utrecht
Villa Vrede, Utrecht
Huize Agnes, Utrecht
Diaconie van de Protestantse Gemeente, Utrecht
Werkgroep Kerkelijke Ondersteuning Vluchtelingen, Zeist
Stichting Vluchtelingkinderen, Driebergen
Stichting Kerk en Vluchteling Zeeuwsch-Vlaanderen
Stichting ShivA (Spiritualiteit, HIV en Aids)
ROS, Rotterdam
Vluchtelingenwerk Pauluskerk Rotterdam
Vluchtelingen in de Knel, Eindhoven
Wereldvrouwenhuis, Nijmegen
Stichting Gast, Nijmegen
Stem in de Stad, Haarlem
Mondiaal Centrum, Breda
Mr. Geertshuis, Deventer
Fairwork
Dokters van de Wereld
Kerk in Actie
Vluchtelingenwerk Nederland
Leger des Heils afd. Bijzondere Doelgroepen, Nederland